

TYÖSUHTEEN PÄÄTTÄMINEN

Seppo Koskinen – Kimmo Nieminen – Mika Valkonen

Copyright © 2019 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3736-6
ISBN 978-952-14-3737-3 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print Liettua 2019

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Esipuhe

Työsuhteen päättäminen on yksi työoikeuden peruskysymyksistä. Työsopimuksen päättämistä koskevat riidat ovat myös tavallisia sekä työelämässä että tuomioistuimissa. Niistä aiheutuu osapuolille usein myös merkittäviä kustannuksia.

Kirjassa käsitellään kattavasti työsuhteen päättämistä henkilökohtaisilla, taloudellisilla ja tuotannollisilla sekä erityisillä perusteilla ja koeaikana. Lisäksi tarkastellaan päättämismenettelyä, perusteettoman päättämisen seuraamuksia, liiketoiminnan luovutukseen liittyvää työsuhdeturvaa, työnantajan takaisinottovelvollisuutta ja eräitä muita päättämisturvaa koskevia erityiskysymyksiä. Teos on tällä hetkellä laajin yhtenäinen esitys uuden työsopimuslain työsuhdeturvasäännöksistä.

Työsuhteen päättäminen -kirja perustuu WSOY:n vuonna 2002 julkaisemaan Oikeuden perusteokset -sarjaan kuuluvaan Työoikeusteokseen. Kirjoittajat ovat siinä noudatetun työnjaon mukaisesti sekä syventäneet ja laajentaneet aikaisempia esityksiään että laatineet uusia jaksoja. Kirjallisuus ja tuomioistuinratkaisut on tässä teoksessa otettu huomioon elokuuhun 2003 saakka. Teoksen tarkoituksena on toimia työsuhdeasioita hoitavien henkilöiden työkaluna ratkaistaessa asian-
tuntemusta edellyttäviä työsuhdeturvakysymyksiä.

Kiitämme WSOY:tä ja sen henkilökuntaa teoksen julkaisemisesta sekä kirjan tekemisen yhteydessä saamastamme monenlaisesta asian-
tuntevasta avusta.

Elokuussa 2003

tekijät

Esipuhe neljänteen, uudistettuun painokseen

Työsuhteen päättäminen -kirjan neljännen, uudistetun painoksen sivumäärä on kasvanut merkittävästi, uusia oikeustapauksia on otettu mukaan useita satoja ja muutoinkin kirjassa on otettu huomioon vuoden 2012 jälkeen tapahtuneet monet merkittävät uudistukset ja oikeuskäytännön uudet linjaukset. Uutta oikeuskäytäntöä on seurattu huhtikuun loppuun 2019 asti.

Teos perustuu sekä oikeuskäytäntöön että -kirjallisuuteen. Siinä viitataan oikeuskirjallisuuteen kuitenkin vain vähäisesti. Monin osin teos perustuu omiin kirjoituksiimme ja niissä mainittuihin lähteisiin. Kirja on dokumentaatioltaan tietoisesti oikeuskäytäntöpainotteinen.

Kiitämme Alma Talent Oy:tä ja sen henkilökuntaa teoksen uuden painoksen julkaisemisesta sekä kirjan tekemisen yhteydessä saamastamme asiantuntevasta avusta.

Huhtikuussa 2019

tekijät

Sisällys

ESIPUHE	V
ESIPUHE NELJÄNTEEN, UUDISTETTUUN PAINOKSEEN	VI
I TYÖSUHDETURVA	1
1 Työsuhteen päättämistavat	1
2 Lainsäädäntöä ja sopimuksia	3
3 Päättämisperusteet yleisesti	10
3.1 Lähtökohtia	10
3.2 Päättämisperusteet työsopimuslaissa	11
3.2.1 Perusteiden jakaantuminen	11
3.2.2 Yleiset päättämisperusteet	11
3.2.3 Erityiset päättämisperusteet	17
3.3 Päättämisperusteet sopimuksissa	20
3.3.1 Työsuhteturvan sopimuksenvaraisuus	20
3.3.2 Keskusjärjestösopimukset	21
3.3.3 Liittotason sopimukset	21
II KOEAIKA	23
1 Koeaikasääntely yleisesti	23
2 Koeajasta sopiminen	25
3 Koeaikapurku	35
3.1 Lähtökohdat	35
3.2 Koeaikapurun perusteet	39
3.2.1 Syrijivät perusteet	39

3.2.2	Epäasialliset perusteet	45
3.2.3	Hyväksyttävät perusteet.	50
4	Koeaikapurun toimittaminen	55
5	Korvaus	61
III	PÄÄTTÄMINEN HENKILÖKOHTAISILLA PERUSTEILLA	63
1	Perusteet yleisesti	63
2	Irtisanomissuoja	65
2.1	Irtisanomisoikeus.	65
2.2	Kielletyt henkilökohtaiset perusteet	69
2.3	Muut edellytykset	75
3	Purkamissuoja	78
3.1	Purkamisoikeus	78
3.2	Purkamisperusteet	79
3.3	Purkautuneena käsittely.	84
4	Henkilökohtaisen päättämisperusteiden arviointi	84
4.1	Harkinnan lähtökohdat	84
4.2	Harkinnan konkreettiset osat.	85
4.3	Kokonaisarviointi.	90
5	Erityisiä työsuhteen päättämistilanteita	90
5.1	Työvelvoitteen laiminlyönti.	90
5.1.1	Tahallisuus ja tahattomuus	90
5.1.2	Tahallinen suorittamatta jättäminen	91
5.1.3	Tahaton työn suorittamatta jättäminen	109
5.2	Poissaolot.	122
5.2.1	Lähtökohdat	122
5.2.2	Päättämiskynnys	123
5.2.3	Oikeus irtisanoa	125
5.2.4	Oikeus purkaa	129
5.2.5	Oikeus käsitellä purkautuneena	131
5.3	Työntekijän sairaus	131
5.3.1	Lähtökohdista irtisanomiskielto	131
5.3.2	Irtisanomiskynnys – yksittäinen sairaus	138
5.3.3	Irtisanomiskynnys – Sairauspoissaolot	142
5.3.4	Uudelleensijoittamisvelvoite	144

5.4	Alkoholin ja muiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttö	148
5.4.1	Väärinkäytön arviointi	148
5.4.2	Päättämiskynnys	152
5.4.3	Normaalityöntekijät	154
5.4.4	Erityisalat ja -ammatit	160
5.4.5	Hoitoonohjaus	165
5.5	Kilpaileva toiminta	168
5.5.1	Päättämiskynnys	168
5.5.2	Oikeus päättää työsuhde – kilpailevan toiminnan valmistelu	170
5.5.3	Oikeus päättää työsuhde – kilpaileva toiminta	174
5.5.4	Muut seuraamukset	177
5.6	Epärehellisyys	178
5.6.1	Työntekijän rikollinen käyttäytyminen	178
5.6.2	Päättämiskynnys	183
5.6.3	Oikeus irtisanoa	188
5.6.4	Oikeus purkaa	191
5.7	Sopimaton käytös	198
5.7.1	Työntekijän paheksuttava menettely	198
5.7.2	Päättämiskynnys	200
5.7.3	Oikeus irtisanoa	209
5.7.4	Oikeus purkaa	214
5.8	Yhteistyökyyvyttömyys	217
5.8.1	Yhteistyökyyvyttömyyteen puuttuminen	217
5.8.2	Päättämiskynnys	223
5.8.3	Oikeus irtisanoa	228
5.8.4	Oikeus purkaa	233
5.9	Luottamuspula	235
5.9.1	Luottamusvaatimus	235
5.9.2	Päättämiskynnys	236
5.9.3	Oikeus irtisanoa	242
5.9.4	Oikeus purkaa	250

IV	TYÖSOPIMUKSEN PURKAUTUNEENA PITÄMINEN	255
1	Lähtökohdat	255
2	Pätevä syy poissaololle	266
3	Hyväksyttävä este ilmoittamiselle	289
V	KOLLEKTIIVIPERUSTEINEN IRTISANOMISSUOJA	293
1	Normiperusta	293
2	Liikkeenjohtovalta	312
3	Vähentämisperusteet	322
3.1	Yleissäännös	322
3.2	Taloudellinen peruste	333
3.3	Tuotannollinen peruste	352
3.4	Toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuva peruste	358
4	Vähentämisperusteen arviointi	378
4.1	Työnantaja-asema	378
4.2	Kohdentumisalue	381
4.2.1	Tehtäväkokonaisuus	381
4.2.2	Toimintakokonaisuus	387
4.3	Tarjolla oleva työ	400
4.3.1	Työtehtävien lakkauttaminen	400
4.3.2	Työtehtävien yhdistäminen	404
4.3.3	Työtehtävien vaihtaminen	407
4.4	Ennakointi	414
5	Irtisanomiskiellot	437
5.1	Esimerkkiluettelo	437
5.1.1	Uusi työntekijä	440
5.1.2	Muutos toimintaedellytyksissä	467
5.1.3	Työn tosiasiallinen vähentyminen	470
5.2	Eriytisysoja	477
6	Irtisanottavan valinta	492
6.1	Valintaa ohjaavat säännökset	492
6.2	Työvoiman vähentämisjärjestys	521

7	Työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuus	540
7.1	Muun työn tarjoamisvelvoite	540
7.1.1	Laajuus, luonne ja vaikutusala	540
7.1.2	Käytettävyyden selvittäminen	567
7.1.3	Soveltuvuuden arviointi	584
7.2	Koulutusvelvoite	608
7.3	Alueellinen ulottuvuus	620
7.3.1	Yrityksen omat rajat	620
7.3.2	Määräysvallassa oleva yritys	622
8	Simuloitu työn vähentyminen	635
VI	ERITYISET PÄÄTTÄMISTILANTEET	653
1	Liikkeen luovutus	653
1.1	Liikkeen luovutuksen käsite	653
1.2	Oikeus päättää työsopimus	667
1.2.1	Lähtökohdat	667
1.2.2	Luovuttajan oikeus irtisanoa	679
1.2.3	Luovutuksensaajan oikeus irtisanoa	682
1.2.4	Työntekijän oikeus irtisanoutua	686
1.3	Vastuunjako työsuhteen päättyessä	688
1.3.1	Luovutuksensaajan vastuu työntekijän irtisanoutuessa	688
1.3.2	Luovuttajan ja luovutuksensaajan välinen vastuunjako	693
2	Yrityssaneeraus	710
2.1	Lähtökohdat	710
2.2	Saneerausmenettely	712
2.3	Työnantajan oikeus irtisanoa	715
2.3.1	Ennen saneerausohjelman vahvistamista	716
2.3.2	Saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen	717
2.3.3	Työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuus	718
2.4	Työntekijän oikeus irtisanoutua	719
3	Työnantajan konkurssi	722

4	Työnantajan kuolema	733
5	Raskaus ja perhevapaat	735
6	Luottamusmies ja luottamusvaltuutettu	741
6.1	Lähtökohdat	741
6.2	Irtisanominen	746
6.2.1	Henkilökohtaiset perusteet	746
6.2.2	Taloudelliset ja tuotannolliset perusteet..	748
6.3	Irtisanominen sopimusten nojalla	752
6.4	Purkaminen.....	758
6.5	Perusteettoman päättämisen seuraukset	770
7	Lomautus	771
7.1	Lähtökohdat	771
7.2	Lomauttaminen päättämistoimenpiteenä	777
7.3	Lomautetun työntekijän oikeus irtisanoa työsopimus	784
7.3.1	Irtisanoutuminen ilman irtisanomis- aikaa	784
7.3.2	Seitsemän päivän varautumisaika.....	785
7.3.3	Viiden päivän irtisanoutumisoikeus toisesta työstä	790
7.3.4	200 päivän irtisanoutumisoikeus	791
7.4	Lomautetun työntekijän irtisanominen	803
7.4.1	Oikeus irtisanomisajan palkkaan	803
7.4.2	14 päivän vähennysoikeus	810
7.4.3	Lomautus irtisanomisaikana	813
7.5	Vahingonkorvausseuraamus.....	815
VII	TYÖNTEKIJÄN OIKEUS PÄÄTTÄÄ TYÖSUHDE	821
1	Päättämistilanteet yleisesti	821
2	Koeaikapurun suorittaminen	824
3	Irtisanomisajan noudattaminen	825
4	Oikeus purkaa työsopimus	829
4.1	Purkamisoikeuden edellytykset	829
4.2	Palkanmaksun laiminlyönti	835
4.3	Työntarjoamisveloitteen laiminlyönti.....	844

4.4	Harhaanjohtaminen ja muu työnantajan sopimaton käytös	848
-----	---	-----

VIII TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMISMENETTELY

JA -TOIMET	859
1 Irtisanomis- ja purkamismenettely	859
1.1 Lähtökohdat	859
1.2 Päätymis- ja päättämistavat	861
1.3 Varoittaminen ennen päättämistä	881
1.4 Päättämisperusteeseen vetoaminen	899
1.4.1 Kohtuullinen aika irtisanoa	899
1.4.2 Määräaika purkaa työsopimus	905
1.5 Työntekijän ja työnantajan kuuleminen	917
1.6 Selvitys- ja ilmoitusvelvollisuus	927
1.7 Päättämisperusteiden toimitaminen	928
1.8 Päättämisperusteiden ilmoittaminen	936
1.9 Päättämistahdonilmaisun peruuttaminen	939
2 Yhteistoimintamenettely	942
2.1 Soveltaminen	942
2.2 Yhteistoiminnan osapuolet	948
2.3 Neuvottelujen ajankohta	955
2.4 Suhde liikkeen johtoon	957
2.5 Työsopimuksen muutokset	960
2.6 Neuvottelujen käyminen	961
2.6.1 Neuvotteluesitys ja henkilöstön tiedon- saantioikeus	961
2.6.2 Neuvottelutasojen poissulkevuus	963
2.6.3 Toimintasuunnitelma tai -periaatteet	964
2.6.4 Neuvottelujen sisältö	966
2.6.5 Yhteistoimintaneuvottelujen määräajat	970
2.6.6 Neuvottelujen kirjaaminen	973
2.6.7 Tietojen salassapitovelvollisuus	973
2.7 Yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen	975
2.8 Yhteistoimintaneuvottelu liikkeen luovutuksen yhteydessä	977

2.9	Yhteistoimintalain valvonta ja sanktio-	
	säännökset	980
2.9.1	Yhteistoiminta-asiamies	980
2.9.2	Hyvitys	980
2.9.3	Rangaistussäännökset	985
3	Irtisanomisaika	985
4	Loppupalkasta kuittaaminen	997
5	Odotusajan palkka	1008
6	Saatavan vanhentuminen	1022
7	Työtodistus	1032
IX	PERUSTEETOMAN PÄÄTTÄMISEN SEURAAMUKSET	1045
1	Eri korvauserusteet	1045
1.1	Yleinen vahingonkorvaus	1045
1.2	Korvaus perusteettomasta päättämisestä	1047
1.3	Irtisanomisajan palkkaa vastaava korvaus	1049
1.4	Työntekijän vahingonkorvausvelvollisuus	1054
2	Asteikkokorvauksen mittaaminen	1057
2.1	Korvausasteikon rajoista	1057
2.2	Vähimmäiskorvauksen alittaminen	1057
2.3	Korvauksen mittaaminen	1063
2.4	Määräaikaiset työsopimukset ja korvaus	1079
3	Korvauksen perusteena oleva palkka	1082
4	Tuomioistuimessa määrättävä korvaus ja työttömyys-	
	etuuksien yhteensovittaminen	1086
4.1	Yhteensovittamisen periaatteet	1086
4.2	Yhteensovitettavat etuudet	1087
4.3	Tarkastelujakso	1089
4.4	Aineettoman korvauksen erittelemine	1093
4.5	Vähennyksen tekeminen muutoksenhaku-	
	asteessa	1094
4.6	Vähennyksen kohtuullistaminen	1095
4.7	Kuultavat	1101
4.8	Sovinnon vahvistaminen	1102
4.9	Viivästyskorko korvaukselle	1106

5	Sopimus korvauksesta ja yhteensovittaminen	1107
6	Korvauksen verotus ja työnantajamaksut	1112
7	Korvauksen yhteensovittaminen muiden seuraamusten kanssa	1115
7.1	Yhdenvertaisuuslain mukainen hyvitys.	1115
7.2	Tasa-arvolain mukainen hyvitys.	1121
7.3	Yhteistoimintalain mukainen hyvitys	1127
7.4	Viiivästyskorko hyvitykselle	1128
7.5	Korvaukset ja hyvitykset verotuksessa.	1128
X	TYÖNANTAJAN TAKAISINOTTOVELVOLLISUUS	1131
1	Lähtökohdat	1131
2	Ulottuvuus	1138
3	Edellytykset	1140
3.1	Peruste-edellytys	1140
3.2	Takaisinottoajan laskenta.	1145
3.3	Sama tai samankaltainen työ	1153
3.4	Työnhakijana oleminen	1160
4	Veloitteen täyttäminen	1162
4.1	Tiedusteluvelvollisuus	1162
4.2	Paluuoikeus työhön	1164
4.3	Työtarjouksesta kieltäytyminen	1168
4.4	Perehdyttämisvelvollisuus	1174
5	Vahingonkorvaus veloitteen rikkomisesta	1175
	KIRJALLISUUTTA	1181
	ASIAHAKEMISTO	1185